

Романчукевич В. В.

докторант

ДВНЗ «Університет банківської справи»

Romanchukevych V. V.

Doctoral Student

State University of Banking

ЕКОЛОГІЧНІ СТАНДАРТИ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У статті розглянуто окремі аспекти забезпечення екологічної складової сталого розвитку державної фінансової політики. Проаналізовано співвідношення розвитку процесів динаміки економіки країни з її екологічною безпекою. Визначено ризики, що можуть супроводжувати процеси запровадження європейських стандартів в екологічній складовій державної фінансової політики сталого розвитку. Вказується, державна фінансова політика сталого розвитку є відносно новим пріоритетним напрямком у забезпеченні екологічної стабільності регіонів. Особливу увагу приділено запровадженню екологічних стандартів та їх рівню впливу на ефективність державної фінансової політики сталого розвитку, що за своєю сутністю спрямований на поліпшення якості навколишнього середовища та підвищення рівня здоров'я громадян України. Конкретизовано, що сталий розвиток державної фінансової політики є наслідком вагомому впливу економічного розвитку держави, зміни підходів до формування державної політики, трансформації її елементів та реалізації в умовах екологізація суспільно-економічних відносин. Встановлено, водночас вони зменшують здатність ландшафту збалансувати зовнішній тиск і підтримують його природні якості та функції; не в достатній мірі вживаються заходи для запобігання антропогенним і природним небезпекам, мінімізації впливу кризових ситуацій. Стверджується, що забезпечення екологічної складової сталого розвитку державної фінансової політики вимагає, щоб екологічно орієнтована діяльність базувалася на об'єктивній та порівняльній інформації. Процес впровадження підходів, що застосовуються в країнах Європейського співтовариства до України тягне за собою забезпечення використання якісних методів утилізації відходів та покращення екологічного стану на національному рівні.

Ключові слова: екологічна політика, європейські стандарти, екологічна безпека, екологічний курс, пріоритетні напрями.

Постановка проблеми. Формування концепту механізму забезпечення державної фінансової політики сталого розвитку неможливе без запровадження процесів, що забезпечують пріоритетні напрями створення скоординованої глобальної стратегії націленої на збереження та відновлення природних ресурсів, збалансування економічної системи, гармонійний розвиток всіх сфер суспільства. Все це потребує вкладення інвестицій на короткостроковий і довгостроковий період, що спрямоване на майбутній розвиток та досягнення стабільності фінансової системи сталого розвитку.

Важливим аспектом, що забезпечує один із основних напрямів розвитку державної фінансової політики сталого розвитку є екологічний аспект, що спрямований на поліпшення якості навколишнього середовища.

Адже якісне середовище є основою здоров'я населення держави та підвищує привабливість району для життя, праці та інвестицій. У свою чергу екологічне фінансування створює передумови для підготовки проєктів, які можуть бути реалізовані з державних коштів, метою яких є покращення стану окремих компонентів навколишнього середовища, і отже сприяння сталому розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Державна фінансова політика сталого розвитку є відносно новим пріоритетним напрямком у забезпеченні екологічної стабільності регіонів. Дослідницька діяльність, що спрямована на удосконалення її механізмів стала увагою таких відомих зарубіжних та вітчизняних дослідників, як Кармазін В. [6], Кендюхов О. [8], Кейнс Дж. М. [10], Макконнелл К. [12], Огаренко Т. [7], Сіташ Т. [13], Степанова Г. [9], Фридмен М. [11], та ін.

Разом з тим, залишився поза увагою екологічний аспект як складова державної фінансової політики сталого розвитку, розроблення дієвого механізму для досяг-

нення не тільки економічного зростання, а й збереження якості життя та забезпечення потреб нинішніх поколінь, не порушуючи при цьому потреб майбутніх поколінь.

Метою статті є дослідження характеру екологічного аспекту як складової державної фінансової політики сталого розвитку, що спрямований на поліпшення якості навколишнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Достеменно відомо, що основною метою екологічної політики є забезпечення прийняття правильних рішень та заходів на міжнародному, національному, регіональному та місцевому рівнях для подальшого покращення якості навколишнього середовища в цілому та стану його компонентів [1].

Екологічна політика ж зосереджується на застосуванні принципів сталого розвитку, постійної інтеграції екології у галузеву політику та підвищення економічної ефективності, соціальної прийнятності екологічних програм, проєктів та заходів.

При цьому екологічна політика, що ведеться державними органами повинна відповідати основним засадам (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року [2]. Основна мета якої полягає в забезпеченні здорового та якісного середовища для громадян, які проживають в Україні, для значного внеску в ефективне використання всіх ресурсів та для мінімізації негативних наслідків людської діяльності на навколишнє середовище, включаючи трансграничні впливи, таким чином сприяючи поліпшенню якості життя в Європі та світі.

Екологічна політика повинна бути зосереджена на наступних тематичних сферах, зокрема на збереженні та раціональному використанні ресурсів; захисту клімату та поліпшення якості повітря; охороні природи, ландшафту та безпечному середовищі.

Враховуючи, обмеженість фінансових ресурсів в межах державного бюджету є доцільним передбачити використання коштів, що будуть надані із фондів Європейського Співтовариства для реалізації запропонованих заходів.

При цьому вони повинні враховувати рівень індикаторів державної фінансової політики сталого розвитку, що є доцільним для забезпечення більшої наочності зобразити у вигляді таблиці 1.

З огляду на вихідні дані у таблиці сформовано індикатори, що здатні вказувати на зміну екологічного стану як одного із основних напрямів концепції сталого розвитку країни. Майже всі вони тісно переплітаються із економічними індикаторами, оскільки процес фінансування екологічного забезпечення тісно пов'язаний з її фінансовим забезпеченням.

Водночас серед вказаних напрямів важливе значення має рівень управління відходами та поводження з відхо-

Таблиця 1

Екологічні індикатори ДФПСР

Показник	Напрямок	Найменування індикаторів у межах напрямку
1	2	3
Захист повітря і боротьба з глобальними екологічними проблемами	Зміна клімату	Викиди парникових газів
		Викиди парникових газів за секторами
		Викиди парникових газів від транспорту
		Викиди парникових газів від промислових процесів
	Загроза для здоров'я населення через погану якість повітря та шумовий трафік	Населення забрудненням повітря озоном
		Вплив забрудненого повітря повітрям пилу (PM ₁₀)
		Якість повітря в містах
		Вплив населення на шум дорожнього руху
	Захист від тропосферного озону	Еволюція летких органічних сполук (NMVOC)
	Підкислення	Розвиток викидів SO ₂ відповідно до міжнародних зобов'язань
		Розвиток викидів NO _x відповідно до міжнародних зобов'язань
Захист ґрунту та його раціональне використання	Втрата землі	Зміни у землекористуванні
		Орні землі на душу населення
	Загроза для ґрунтів водою і вітровою ерозією ґрунту	Ерозія ґрунту
	Використання добрив	Споживання добрив
		Споживання гною
	Використання пестицидів	Споживання пестицидів
Сільське господарство та навколишнє середовище	Органічне землеробство	Площа сільськогосподарських угідь в органічному землеробстві
	Статус тваринництва	Кількість тварин
Захист лісів та їх раціональне використання	Площа лісів	Розвиток лісових земель
	Стан здоров'я лісу	Стан здоров'я лісів шляхом дефоліації
		Пошкодження лісів забрудненням повітря
		Пошкодження лісів абіотичними шкідливими агентами
		Пошкодження лісів біотичними шкідливими агентами
		Використання лісових ресурсів
	Управління та екологічні аспекти лісів	Захисні ліси у відсотках від загальної площі лісових земель
Раціональне використання води та захист її якості	Використання поверхневих вод	Раціональне використання поверхневих вод
	Раціональне використання підземних вод	Запаси підземних вод
		Раціональне використання підземних вод
	Споживання води у домогосподарствах	Питоме споживання води на душу населення
	Зрошувані території	Зрошувані території
	Якість поверхневих вод	Якість поверхневих вод
		Екологічний стан водойм
		Хімічний стан водойм
	Евтрофікація поверхневих вод	Евтрофікація поверхневих вод
	Якість питної води	Якість питної води
		Зменшення витоків води з систем питної води
	Скидання стічних вод	Тенденція скидання стічних вод у водотоки
		Скидання стічних вод у водотоки за показниками забруднення
	Щільність гідрологічних мереж	Щільність гідрологічних мереж

1	2	3
Захист біорізноманіття	Охоронні території	Національна мережа охоронних територій
		Природо-охоронні території
		Заповідники
		Захищені території, де збережено статус охорони (стан захищених територій)
		Площі збереження ландшафту
		Перспективний план розвитку природо-охоронних територій
Готовність та реагування на стихійні лиха	Життя тварин і тварин та їх захист	Загрози рослинам
		Загрози для всі видів тварин
Готовність та реагування на стихійні лиха	Готовність та реагування на стихійні лиха	Загрози повені
Урбанізація	Рівень озелення міста	Зелень в міських поселеннях
Екологічно безпечне поводження з відходами	Управління відходами та поводження з відходами	Виробництво та управління відходами
		Виробництво та поводження з комунальними відходами
		Утворення небезпечних відходів та поводження з ними
		Утилізація відходів на душу населення
		Використання відходів
		Відсоток відокремлених відходів до загальних комунальних відходів
Міжнародні перевезення небезпечних відходів	Сприяння міжнародному співробітництву в управлінні рухом небезпечних відходів	Транскордонні перевезення відходів
Екологічно безпечне управління хімічними речовинами	Гармонізація класифікації та маркування хімічних речовин	Заборонені або жорстко обмежені хімічні речовини
Економічні інструменти екологічного розвитку	Платежі за забруднення навколишнього середовища	Збори за забруднення повітря

Джерело: систематизовано автором

дами, оскільки від вчасного процесу прийняття рішення, використаних методів утилізації загалом можна зменшити рівень викидів, удосконалити процес переробки та певним чином покращити стан навколишнього середовища.

За таких умов важливо сформувати новий екологічний курс, який передбачає розширення ринкових механізмів для запровадження нових сучасних систем моніторингу стану довкілля. Перехід до такої економіки можна забезпечити щорічними вкладеннями в розмірі 2% світового ВВП (приблизно 1,3 млрд. дол.) протягом 2012-2050 років. Сценарій «зелених» інвестицій забезпечить протягом 5-10 років більш високі річні темпи зростання, ніж інвестиції в звичайний розвиток», – стверджують члени Всеукраїнської громадської організації природоохоронного спрямування «Жива планета» [3].

За результатами дослідження переліку країн, які застосовують різні інструменти «зеленої економіки» в своїй національній політиці і стратегії розвитку встановлено, що Республіка Корея була першою країною, яка оголосила реалізацію концепції «зеленого» зростання в якості національної стратегії.

Крім того частка Бразилії, Китаю та Індії в світові інвестиції у відновлювану енергетику збільшилася з 29% у 2007 році до 40% у 2008 році. Значного прогресу в даному питанні досягнуто і Південною Африкою, яка у 2003 році ввела податок на поліетиленові пакети. Бразилією здійснюється утилізація 95% всіх алюмінієвих банок і 55% всіх пластикових пляшок та повторно використовуються половина всього паперу і половина всього скла.

В рамках проекту «Моніторинг озеленення економіки при реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС», що

виконується за підтримки Фонду «Відродження», було сформовано пріоритетні напрями щодо реалізації Угоди про асоціацію України з ЄС в сфері озеленення економіки та мобілізації зусиль з їх виконання [4].

Зокрема ЮНЕП (англ. UNEP, United Nations Environment Programme) сформовано 3 основних блоки показників зеленої економіки, що включають:

показники перетворення економіки (наприклад, зміни в інвестиціях, громадський транспорт тощо);

показники ефективності використання ресурсів (матеріалів, енергії, води, землі на одиницю виробленої продукції, загального або ВВП на душу населення);

показники прогресу і добробуту (освіта, здоров'я, системи соціального захисту та ін.).

Проте слід визнати, що на сучасному етапі підприємці не готові практично повністю реалізувати концепцію зеленої економіки, через низький рівень їх обізнаності щодо заходів підтримки «зеленого» стимулювання, впровадження принципів стійкого фінансування, відсутність мотивації, належного рівня ефекту та доцільності застосування такої концепції в сучасних умовах.

Висновки з проведеного дослідження. За результатами проведеного дослідження можна констатувати, що Україна не вживає ефективних заходів щодо припинення викидів парникових газів та інші забруднюючих речовин у повітря.

У зв'язку з чим якість повітря в країні суттєво погіршується; частка відновлюваних джерел енергії в кінцевому споживанні скорочується, кількість запасів енергії зростає повільно, а енергоефективність економіки не має тенденції до зростання в довгостроковій перспективі;

стан поверхневих і підземних вод покращується дуже повільно; вилучення сільськогосподарських земель, як правило, має тенденцію до зростання, а ерозія ґрунтів не знижується; для природи та ландшафту країни транспорт, інтенсивне сільське господарство та енергетика є постійною проблемою, оскільки вони сприяють фрагментації ландшафту.

Водночас вони зменшують здатність ландшафту збалансувати зовнішній тиск і підтримують його природні якості та функції; не в достатній мірі вживаються заходи

для запобігання антропогенним і природним небезпекам, мінімізації впливу кризових ситуацій.

Вважаємо, що забезпечення екологічної складової сталого розвитку державної фінансової політики вимагає, щоб екологічно орієнтована діяльність базувалася на об'єктивній та порівнянній інформації. Процес впровадження підходів, що застосовуються в країнах Європейського співтовариства до України тягне за собою забезпечення використання якісних методів утилізації відходів та покращення екологічного стану на національному рівні.

Список використаних джерел:

1. Стратегія сталого розвитку України на період до 2030. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html.
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.
3. Всеукраїнська громадська організація природоохоронного спрямування «Жива планета». URL: <http://www.zhiva-planeta.org.ua/diyalnist/zelena-economika.html>.
4. Співробітництво в рамках Організації Економічного співробітництва та розвитку. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/international-organizations/oesr>.
5. Світовий досвід управління регіональним розвитком / С. Л. Карпець // Економічні науки: вісн. ЖДТУ № 2 (44). – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/3087/1/252.pdf>.
6. Кармазін В. А., Огієнко Ю. М. Стабільний економічний розвиток – запорука технологічного прориву України. Економічний вісник НТУУ «КПІ». Проблеми сталого розвитку національної економіки. URL: http://economy.kpi.ua/files/files/7_kpi_2010_7.pdf.
7. Огаренко Т. Ю. Категорії «економічний розвиток» і розвиток економіки: суть та співвідношення. Сталій розвиток економіки. 2013. № 4. С. 265 – 270.
8. Кендюхов О., Ягельська К. Чинники випереджаючого економічного розвитку. Вісник економічної науки України. 2013. № 2. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/89191/12Kendyuhov.pdf?sequence=1>.
9. Степанова Г. Фінансова політика як інструмент економічного розвитку країни. Фінанси. 2014. Вип. III (55). С. 271-281.
10. Кейнс Дж. М. Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей. URL: <http://bibliograph.com.ua/keyns-1/>.
11. Фридмен М. Количественная теория денег. URL: http://www.library.fu.ru/files/kolichestvennaya_teoriya_deneg.pdf.
12. Макконнел К. Р., Брю С. Л. Экономикс: принципы, проблемы и политика. Москва: ИНФРА-М, 2003. 972 с.
13. Сіташ Т. Д. Фінансова політика держави: прагматика та проблематика. Академічний огляд. 2015. № 1 (42). URL: <http://acadrev.duan.edu.ua/images/stories/files/2015/6.pdf>.
14. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вер. 2014 р. № 1678-VII // Відом. Верховної Ради. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.
15. Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жов. 2007 р. № 880-р // Офіційний вісник України. – 2007. – № 79. – Ст. 170.
16. FAQ з питань функціонування вільної торгівлі між Україною та ЄС. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b142801e-b932-4207-aea9728dad379&title=FAQZPitanFunktsionuvanniaVilnoiTorgivliMizhUkrainoiuTas>.
17. Обговорено стан і перспективи співпраці України та ОЕСР. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/247950135>.
18. Постанова від 12 травня 1997 р. № 439 «Про Концепцію збереження біологічного різноманіття України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/439-97-%D0%BF>.

ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ СТАНДАРТЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИНАНСОВОЙ ПОЛИТИКИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Аннотация. В статье рассмотрены отдельные аспекты обеспечения экологической составляющей устойчивого развития государственной финансовой политики. Проанализировано соотношение развития процессов динамики экономики страны с ее экологической безопасностью. Начерчены риски, которые могут сопровождать процессы внедрения европейских стандартов в экологической составляющей государственной финансовой политики устойчивого развития. Особое внимание уделено внедрению экологических стандартов и их уровню влияния на эффективность государственной финансовой политики устойчивого развития, который по своей составляющей направлен на улучшение качества окружающей среды и повышение уровня здоровья граждан Украины. Конкретизировано, что устойчивое развитие государственной финансовой политики является следствием весомого влияния экономического развития государства, изменения подходов к формированию государственной политики, трансформации ее элементов и реализации в условиях экологизация общественно-экономических отношений.

Ключевые слова: экологическая политика, европейские стандарты, экологическая безопасность, экологический курс, приоритетные направления.

**ENVIRONMENTAL STANDARDS OF THE STATE FINANCIAL POLICY
OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Summary. The article deals with particular aspects of ensuring the environmental component of sustainable development of state financial policy. The correlation of the development of processes of the dynamics of the country's economy with its ecological safety was analyzed. It was outlined a number of positive consequences due to the implementation of European Community standards in Ukraine. The risks that may accompany the process of implementation of European standards in the environmental component of the state financial policy of sustainable development were identified. It was revealed that changes in the processes of implementing the concept of the "green economy" contain signs of delay, lack of motivation and resistance. Particular attention was paid to the implementation of environmental standards and their level of impact on the effectiveness of state financial policy of sustainable development, which by its nature is aimed at improving the quality of the environment and increasing the level of health of Ukrainian citizens. It was specified that the sustainable development of state financial policy is a consequence of the significant influence of the economic development of the state, changes in approaches to the formation of state policy, the transformation of its elements and implementation in the environmentally friendly socio-economic relations. It was established that the main goal of providing a healthy and quality environment for citizens living in Ukraine is the efficient use of resources and minimization of the negative effects of human activity on the environment. The factors that have a negative impact on the present stage of the process of implementation of the concept of green economy were identified, in particular: low level of awareness of business entities about measures to support "green" incentives, implementation of the principles of their sustainable financing, lack of business motivation and proper level of effect, including from the appropriateness of applying such a concept in modern conditions. It was concluded that the level of waste management and treatment options are important in ensuring ecological safety, since a timely decision-making process, used disposal methods, can reduce emissions, improve the recycling process and improve the environment in a certain way.

Key words: environmental policy; European standards; ecological safety; environmental direction; priority straights.